

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля Юрій БІДЗІЛЯ

« 30 » *Серпень* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література, Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» (Синтаксис словосполучення і простого речення) для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література».

Розробник: *Негер Оксана Богданівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.

Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 105	3-й	3-й
Кількість модулів: 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	6-й	6-й
	Лекції:	
	22 год	8 год
	Практичні (семінарські)	
	18 год	6 год
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	65 год	91 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є поглибити знання студентів із сучасної української літературної мови, сформувати в них погляд на мову як на системно-структурне явище, допомогти їм ґрунтовно оволодіти мовними категоріями; спрямувати студентів на розвиток лінгвістичного мислення; поглиблене засвоєння мовних законів і явищ, мовознавчої термінології; на вивчення синтаксису й пунктуації простого та простого ускладненого речення сучасної української мови.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (ІК);
- здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її

- місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК 2);
- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3);
  - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 5);
  - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 7);
  - здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (ФК 1);
  - здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (ПК 1);
  - здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах (ПК 2);
  - здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт (ПК 3);
  - здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно із сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом (ПК 8).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 6 «Вступ до мовознавства»

ОК 12 «Сучасна українська мова» (Морфеміка. Словотвір)

ОК 24 «Латинська мова».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12

<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та за її межами.	PH 13
<i>Пояснює</i> особливості розвитку української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; <i>порівнює</i> мовні й літературні факти, явища, оригінали творів англійською мовою й українські переклади англійськомовних художніх текстів, визначає їхні подібності й відмінності.	PH 14
<i>Володіє</i> комунікативною компетентністю з української, англійської мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), <i>здатний</i> удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.	PH 15
<i>Уміє</i> працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	PH 17
<i>Володіє</i> основами професійної культури, <i>має здатність</i> створювати, редагувати й перекладати тексти фахового змісту українською та англійською мовами.	PH 19
<i>Використовує</i> гуманістичний потенціал української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.	PH 21
<i>Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати</i> теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури для виконання освітньої програми в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.	PH 22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна українська мова»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Здатність оперувати знаннями з історії української мови; розуміння еволюції синтаксису як розділу лінгвістики та його місця в сучасній мовній системі	PH 1
Уміння послуговуватися базовими категоріями та поняттями спеціальності, використовувати їх у навчальному процесі; застосовувати теоретичні знання та практичні уміння з синтаксису в педагогічній сфері	PH 5

Уміння простежити цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, здатність до критичного осмислення наявного масиву інформації.	PH 12
Знання основних дидактичних принципів, які зумовлюють доцільний вибір методів і прийомів навчання, забезпечують належний рівень засвоєння змісту шкільного курсу мови і формування комунікативних умінь і навичок.	PH 13
Уміння пояснити специфіку сучасної мовної системи в контексті розвитку інших мовних систем	PH 14
Здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, набувати певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне професійне спілкування.	PH 15
Уміння знаходити, аналізувати та використовувати будь-які типи теоретичних та науково-методичних джерел	PH 17
Володіння комплексом особистісних знань, вмінь, навичок, якостей, що визначають готовність до реалізації своїх сутнісних сил у галузі лінгвістики.	PH 19
Уміння використовувати гуманістичний потенціал української мови для формування творчої особистості, плекання вміння сприймати прекрасне, сприяння виробленню естетичних смаків, поглядів і уподобань учнів, формування критичного мислення, підвищення загального рівня культури учнів як повноправних членів соціуму та активних учасників соціальних процесів, виховання в учнів поваги до національної культури та інших етнокультурних традицій, формування планетарного мислення, вільної орієнтації в розмаїтті культурних явищ.	PH 21
Здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання української мови для виконання освітньої програми в базовій середній школі.	PH 22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит, модульна контрольна, усне опитування на практичних заняттях, виконання тестових завдань на сайті електронного навчання; опрацювання першоджерел (наукових праць видатних мовознавців); виконання індивідуальних завдань (підготовка презентацій / рефератів) тощо.

Методи за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи, самостійна робота пошукового характеру; за дидактичними завданнями: словесні – лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія; наочні – ілюстрація, демонстрація; практичні – робота з текстом, презентації / реферати.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: аналіз речень, створення презентацій, усне опитування

Форма модульного контролю: письмова (тестування, оцінювання відповідей на теоретичні питання, виконання практичних завдань).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит (усне опитування, аналіз речень).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота № 1	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	5	15	10		

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота № 2	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	15	15	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	25	5	25
Аналіз речень	1	15	1	15
Презентація	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання підсумкового модульного контролю

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі мають мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час модульної контрольної роботи, становить 50 балів. Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання усних відповідей на теоретичні питання, виконання аналізу речень. Робота складається з трьох теоретичних питань та 5 речень, які підлягають комплексному аналізу. Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то іспит може бути

виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. Якщо ж здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає іспит за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали. Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Теоретичні питання	3	30	3	30
Аналіз речень	5	20	5	20
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку «**відмінно**» (**90-100 балів, А**) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «**добре**» (**82-89 балів, В**) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має

системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (35 балів, F) виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Іспит проходить в усній формі. На іспит виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит заноситься у відомість обліку успішності.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Предмет і об'єкт синтаксису. Синтаксичні одиниці. Предмет синтаксису. Типи синтаксичних одиниць, елементарні і неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції. Синтаксичні зв'язки у словосполученні і реченні. Типи і форми синтаксичних зв'язків. Семантико-синтаксичні відношення. Зв'язок синтаксису з лексикою і морфологією. Ознайомлення з синтаксичними поняттями в початковій школі.

Тема 2. Словосполучення як синтаксична одиниця. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Особливості структури словосполучень. Типи словосполучень. Граматичні зв'язки між компонентами словосполучень. Способи підрядного зв'язку, синтаксичні відношення. Лінгвістичні засади вивчення словосполучень у школі

Тема 3. Речення як основна синтаксична одиниця. Поняття про речення. Речення та судження. Аспекти вивчення речення. Парадигма речення. Формально-синтаксична типологія простого речення. Організаційно-методичні основи вивчення розділу «Речення» в школі.

Тема 4. Поняття про двоскладне речення. Головні члени речення. Поняття про двоскладне речення, вираження предикативності в ньому. Характер синтаксичного зв'язку між підметом і присудком у двоскладному реченні. Підмет, засоби його вираження. Присудок. Структурно-семантичні характеристики присудка, засоби його вираження. Характер зв'язку між підметом і присудком у реченні. Вивчення головних членів речення у школі.

Тема 5. Другорядні члени речення. Група підмета. Група присудка. Сучасні підходи до класифікації другорядних членів. Додаток прямий і непрямий, засоби вираження. Означення узгоджене та неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Обставини. Семантико-синтаксичні різновиди обставин та їх роль в організації двоскладного речення. Другорядні члени речення та зв'язок слів у реченні як об'єкт вивчення у школі.

Модуль 2

Тема 6. Односкладні речення та їх різновиди. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві. Особливості семантичної структури односкладних речень. Особливості означено-особових, неозначено-особових і узагальнено-особових односкладних речень, їх кваліфікація в сучасній граматиці. Безособові односкладні речення, способи вираження головного члена в них. Проблеми визначення інфінітивних односкладних речень, принципи їх класифікації у різних граматичних працях. Номінативні односкладні речення, їх класифікації. Модель вивчення односкладних речень у школі.

Тема 7. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Прості ускладнені речення, їх особливості. Речення з однорідними членами. Речення із сурядними рядами. Засоби вираження однорідності. Речення з однорідними другорядними членами (додатки, обставини). Речення з однорідними і неоднорідними означеннями та прикладками. Проблемні питання про однорідні присудки. Вивчення однорідних членів речення у школі.

Тема 8. Речення з відокремленими членами. Умови відокремлення другорядних членів речення. Відокремлений додаток. Відокремлена обставина. Відокремлене означення. Відокремлена прикладка. Методика вивчення відокремлених членів речення у школі.

Тема 9. Речення з вставними і вставленими конструкціями. Звертання. Звертання. Вставні і вставлені слова (словосполучення, речення). Речення зі вставними і вставленими компонентами. Речення зі звертаннями. Методи і прийоми вивчення вставних і вставлених

конструкцій у школі.

Тема 10. Неповні речення. Поняття про неповні речення. Типи неповних речень. Методика вивчення неповних речень на уроках української мови.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Синтаксичні одиниці. Будова простого речення.												
Предмет і об'єкт синтаксису. Синтаксичні одиниці.		2	2			6						5
Словосполучення як синтаксична одиниця		2	2			6		2				6
Речення як основна синтаксична одиниця		2	2			6						5
Поняття про двоскладне речення. Головні члени речення.		2	2			10		2	2			20
Другорядні члени речення		2	2			3						5
Модуль 2. Ускладнене просте речення												
Односкладні речення та їх різновиди		2				6						5
Просте ускладнене речення. Речення з однорідними		2	2			7		2	2			15
Речення з відокремленими членами		4	4			14		2	2			20

Речення з вставними і вставленими конструкціями. Звертання.		2	2			3						5
Неповні речення та їх різновиди		2				4						5
Усього годин	90	22	18			65		8	6			91

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва змістового модуля. Теми і підтеми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Предмет і об'єкт синтаксису. Синтаксичні одиниці. 1. Предмет синтаксису. 2. Типи синтаксичних одиниць, елементарні і неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції. 3. Синтаксичні зв'язки у словосполученні і реченні. 4. Типи і форми синтаксичних зв'язків. 5. Семантико-синтаксичні відношення. 6. Зв'язок синтаксису з лексикою і морфологією. 7. Ознайомлення з синтаксичними поняттями в початковій школі.	4	
2	Тема 2. Словосполучення як синтаксична одиниця 1. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. 2. Особливості структури словосполучень. 3. Типи словосполучень. 4. Граматичні зв'язки між компонентами словосполучень. 5. Способи підрядного зв'язку, синтаксичні відношення. 6. Лінгвістичні засади вивчення словосполучень у школі	4	

3	<p>Тема 3. Речення як основна синтаксична одиниця</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про речення. 2. Речення та судження. 3. Аспекти вивчення речення. 4. Парадигма речення. 5. Формально-синтаксична типологія простого речення. 6. Організаційно-методичні основи вивчення розділу «Речення» в школі 	2	
4	<p>Тема 4. Поняття про двоскладне речення. Головні члени речення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про двоскладне речення, вираження предикативності в ньому. 2. Характер синтаксичного зв'язку між підметом і присудком у двоскладному реченні. 3. Підмет, засоби його вираження. 4. Присудок. Структурно-семантичні характеристики присудка, засоби його вираження. 5. Характер зв'язку між підметом і присудком у реченні. 6. Вивчення головних членів речення у школі 	6	2
5	<p>Тема 5. Другорядні члени речення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Група підмета. Група присудка. 2. Сучасні підходи до класифікації другорядних членів. 3. Додаток прямий і непрямий, засоби вираження. 4. Означення узгоджене та неузгоджене. Прикладка як різновид означення. 5. Обставини. Семантико-синтаксичні різновиди обставин та їх роль в організації двоскладного речення. 6. Другорядні члени речення та зв'язок слів у реченні як об'єкт вивчення у школі 	4	

6	<p>Тема 6. Односкладні речення та їх різновиди</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві. 2. Особливості семантичної структури односкладних речень. 3. Особливості означено-особових, неозначено-особових і узагальнено-особових односкладних речень, їх кваліфікація в сучасній граматиці. 4. Безособові односкладні речення, способи вираження головного члена в них. 5. Проблеми визначення інфінітивних односкладних речень, принципи їх класифікації у різних граматичних працях. 6. Номінативні односкладні речення, їх класифікації. 7. Модель вивчення односкладних речень у школі. 	4	
7	<p>Тема 7. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прості ускладнені речення, їх особливості. 2. Речення з однорідними членами. 3. Речення із сурядними рядами. 4. Засоби вираження однорідності. 5. Речення з однорідними другорядними членами (додатки, обставини). 6. Речення з однорідними і неоднорідними означеннями та прикладками. 7. Проблемні питання про однорідні присудки. 8. Вивчення однорідних членів речення у школі 	2	2
8	<p>Тема 8. Речення з відокремленими членами</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Умови відокремлення другорядних членів речення. 2. Відокремлений додаток. 3. Відокремлена обставина. 4. Відокремлене означення. 5. Відокремлена прикладка. 6. Методика вивчення відокремлених членів речення у школі. 	6	2

9	Тема 9. Речення з вставними і вставленими конструкціями. Звертання. 1. Звертання. 2. Вставні і вставлені слова (словосполучення, речення). 3. Речення зі вставними і вставленими компонентами. 4. Речення зі звертаннями. 5. Методи і прийоми вивчення вставних і вставлених конструкцій у школі.	2	
10	Тема 10. Неповні речення. 1. Поняття про неповні речення. 2. Типи неповних речень. 3. Методика вивчення неповних речень на уроках української мови	2	

5.4. Самостійна робота

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування наукової й навчальної літератури, опрацювання першоджерел. Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє під час тематичного опитування на практичних заняттях, перевірки конспектів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Трактування обсягу “словосполучення в науковій літературі”. Опрацювати літературу: <i>Пономарів О., Різун В., Шевченко Л. та ін. Сучасна українська мова : підручник. К. : Либідь, 2008; Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. К. : Академія, 2004. 406 с.; Загнітко А. П. Теоретична граматика сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Д., 2011.</i>	3	5
2	Структурні особливості словосполучень. <i>Опрацювати літературу: Локайчук С. М. Терміни-словосполучення в сучасній археологічній науці. Наук. вісник Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Філол. науки. Мовознавство. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. С. 71–76.; Малевич Л. Багатокомпонентні термінологічні одиниці і проблема їх кодифікації. Українська термінологія і сучасність : зб. наук. пр. К. : КНЕУ, 2009. Вип. 8. С. 35–38. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. К. : Либідь, 1993.</i>	3	6

3	Аналіз речення в семантико-синтаксичному та комунікативному аспектах. <i>Опрацювати літературу: Межов О. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : монографія. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012.; Мірченко М. Структура синтаксичних категорій : монографія. Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. Костусяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови: монографія. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012.</i>	3	5
4	Тире між підметом і присудком. Класифікація головних членів речення. <i>Опрацювати літературу: Український правопис. https://slovnyk.ua/pravopys.php; Вихованець І. Нові підходи до класифікації членів речення. https://litmisto.org.ua/?p=197</i>	8	5
5	Синкретичні явища в системі другорядних членів речення. <i>Опрацювати літературу: Колесников 1990: Колесников О.А. Про поняттєві сфери термінів „синкретизм” та „омонімія”. Мовознавство. 1990. № 2. С. 27 – 31; Загнітко 2006: Загнітко, А.П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк: ДонНУ, 2006. 378 с.</i>	3	20
6	Різні підходи до трактування односкладних речень. <i>Опрацювати літературу: Бурковська Ю. Проблематика номінативного односкладного речення в роботах українських та зарубіжних лінгвістів. Науковий вісник Південноукраїнського національного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. Одеса, 2016. № 23. С. 29-35; Брицин В. Односкладні речення в українській мові. Мовознавство. - 2001. -№ 3. -С. 7-14.</i>	3	5
7	Питання однорідності означень. <i>Опрацювати літературу: Слинко І. Речення з однорідними членами. Загнітко А. П. Український синтаксис: навчально-практичний комплекс. Хрестоматія. https://litmisto.org.ua/?cat=1</i>	4	15
8	Прикладка: особливості відокремлення. <i>Опрацювати літературу: Прикладка. Українська мала енциклопедія. Буенос-Айрес, 1963. Т. 6, кн. XII : Літери По — Риз. С. 1490.; Прикладка. Енциклопедичний словник класичних мов. За ред. Л. Л. Звонської. — 2-ге вид. випр. і допов. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. — С. 418.</i>	10	20
9	Семантика вставних компонентів. <i>Опрацюйте літературу: Дудик П. С. Просте ускладнене речення. Вінниця, 2002; Завальнюк І. Комунікативно-прагматичні функції та стилістичні вияви вставних одиниць у сучасному українському газетному мовленні. Українська мова. 2009. № 1. С. 15–32.</i>	3	5

10	<p>Проблема виділення повних і неповних речень. Опрацюйте літературу: Шиць А. Проблема розмежування простих речень за ступенем їхнього синтаксичного членування. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/4746/1/shyc.pdf</p> <p>Костусяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012; Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004.</p>	4	5
----	---	---	---

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання призначені для відпрацювання пропущених занять через хворобу студента або іншу поважну причину, а також мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти здобувають у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці, формування сталих навичок дослідницької роботи як невід’ємної фахової риси фахівця-філолога.

1. Виконання завдань за матеріалами методичних розробок. 2. Реферування й анотування наукових статей.

3. Написання рефератів / створення презентацій (відповідно до тем лінгвістичних повідомлень).

4. Аналіз словосполучень і речень.

Вимоги до виконання й оформлення індивідуального завдання: 1. Обсяг виконаного завдання – 4-5 сторінок друкованого тексту / 15-20 слайдів презентації; 2. Структура кожного виду робіт (зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо є); список використаної літератури).

Теми лінгвістичних повідомлень (реферат/презентація)

1. Синтаксис української мови як лінгвістичне вчення та навчальна дисципліна.
2. Словосполучення як значеннєва мовна одиниця.
3. Особливості простих (однослівних) словосполучень.
4. Будова та семантико-синтаксичні особливості ускладнених (кількаслівних) словосполучень.
5. Просте речення як основна одиниця синтаксису, його релевантні ознаки.
6. Специфіка простих (однослівних) підметів.
7. Структурно-семантичні особливості складених підметів (підметів-словосполучень).
8. Комунікативнопрагматичні та структурні типи простих речень у сучасній українській мові.
9. Структурно-семантичні та класифікаційні ознаки присудка. Кваліфікаційні та класифікаційні ознаки підмета.
10. Простий і складений дієслівні присудки у формально-синтаксичній структурі простого речення.
11. Типи складених іменних присудків у сучасній українській мові. Класифікація зв’язкових компонентів та іменних частин у складеному іменному присудкові.
12. Другорядні члени речення: визначення, основні характеристики, класифікації.
13. Традиційні та новітні підходи до вивчення другорядних членів речення.
14. Класифікаційні параметри другорядних членів речення.
15. Класифікації додатків та морфологічні засоби їх вираження в сучасній українській мові.

16. Означення та непоширена прикладка у структурі простого двоскладного речення.
17. Структурно-семантичні типи обставин у сучасній українській мові.
18. Синкретичні другорядні члени речення: до проблеми кваліфікації та синтаксичного аналізу.
19. Тире в неповних реченнях.
20. Класифікація неповних речень.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби: офісні додатки, сайт електронного навчання УжНУ (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Балко М. В. Актуальні проблеми теорії словосполучення сучасної української мови : [монографія]. Дніпропетровськ : Вид-во «Свідлер А. П.», 2014. 349 с.
2. Баранник Д. Х. Словосполучення : [навч. посібн.]. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2007. 45 с.
3. Вінтонів М. О. Актуальне членування речення і тексту: формальні та функційні вияви : [монографія]. Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2013. 327 с.
4. Загнітко А. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): навч. посіб. Ч. 2. Київ: ІЗМН, 1996.
5. Кучерява О.А. Сучасна українська мова (синтаксис складного речення): навч.-мет. посіб. [для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)]; ПНПУ імені К.Д. Ушинського. Одеса, 2022. 104 с.
6. Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : [монографія]. Луцьк : Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 464 с.
7. Степаненко М. Синтаксис складного речення: конспект лекцій: навчально-методичний посібник. Полтава: ПНПУ, 2021. 132 с.
8. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.

Допоміжна література

9. Авраменко О., Борисюк Т., Почтаренко О. Українська мова: підр. для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
10. Будько М. В. Проблема простого ускладненого речення в українському мовознавстві. Мовознавство. 1991. № 3. С. 63–67
11. Вихованець І. Р. Категорія напівпредикативності. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / [наук. ред. В. М. Ожоган]. Кіровоград : РВЦКДПУ ім. Володимира Винниченка, 2000. Вип. 23. С. 126–130.
12. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ : Наукова думка, 1992. 224 с.
13. Городенська К. Граматичні норми української літературної мови і сучасна практика професійної спільноти. Дивослово. 2017. № 04 (721). С. 40–45.

14. Горпинич В. Генітивні речення в українській мові. Українська мова. – 2009. No 3. С. 3–9.
15. Гуйванюк Н. В. Співвідношення об'єктивної та суб'єктивної модальності в реченні [навч. посіб.]. Чернівці : Рута, 1997. 63 с.
16. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць : [монографія]. Чернівці : Рута, 1999. 336 с.
17. Гуйванюк Н. До питання комунікативної парадигми речення. Мовознавство. 2005. № 2–3. С.148–154.
18. Данилевська О. Українська мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. К. : УОВЦ «Оріон», 2016.
19. Дубова О. А. Другорядні члени речення з синкретичними означально-обставинними ознаками. Мовознавство. 1989. No 6. С. 64–69.
20. Дуброва О. М. Типологія ускладнення простого речення : синтаксичний і семантичний аспекти. Держава і регіони. Серія : Гуманітарні науки. 2018. No 1(52). С. 69–74.
21. Дуброва О. Просте ускладнене речення як монопредикативна структура. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2018. Вип. 79. С. 194–200.
22. Єрмоленко С. Нові підходи у вивченні простого речення. Українська мова і література в школі. 2005. No2. С.54–59.
23. Єрмоленко С.Я. Синтаксис і стилістична семантика : [монографія]. Київ : Наукова думка, 1982. 210 с.
24. Єрмоленко С., Сичова Т., Жук В. Українська мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. К. : Грамота, 2016
25. Заболотний О., Заболотний В. Українська мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. К., 2016.
26. Загнітко А. П. Типологія синтаксичних зв'язків у внутрішній структурі українського простого речення. Українське мовознавство. 2004. Вип. 31. С. 48–55.
27. Загнітко А.П. Український практичний синтаксис : [навч. посіб. для самост. Роб.]. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2004. 144 с.
28. Зайко Л. Безособові речення в контексті мовного розвитку. Мовознавство. 2004. № 4. С.81–88.
29. Заборна М. С. Просте речення. Складні випадки аналізу : [навч. пос. для студентів вищих пед. навч. закладів]. Тернопіль, 2002. 126 с.
30. Іваницька Н. Вплив сполучуваності повнозначних слів на утворення компонентів синтаксичної структури речення. Мовознавство. 2001. No3. С.97–103.
31. Іваницька Н. Л. Член речення як синтаксична категорія речення. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць. Вінниця : ВДПУ, 2000. Вип. 2. С. 70–73.
32. Іваницька Н.Л. Синтаксис простого речення. Складні випадки аналізу. Київ : Вища школа, 1989. 63 с.
33. Історія української мови : Синтаксис : [монографія] : / Г.П. Арполенко [та ін.]; відп. ред. А.П. Грищенко. Київ : Наук. думка, 1983. 504 с.
34. Каленич В. Одновалентні дієслівні предикати у двоскладних реченнях української мови. Українська мова. 2005. No3. С.46–53.
35. Кульбабська О. В. Граматичний обсяг терміна «просте ускладнене речення». Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – 2014. – Випуск IV. С.156–163
36. Кульбабська, О. В. Вторинна предикація у простому реченні : [монографія]. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. 672 с.

37. Межов, О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : [монографія]. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 464 с.
38. Мельничук О.С. Розвиток структури слов'янського речення. Київ : Наукова думка, 1966. 324 с.
39. Меншиков І. І. Структура словосполучення в сучасній українській літературній мові : [навч. посіб.]. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2000. 35 с.
40. Мойсієнко А. Структурно-семантична організація простого ускладненого речення. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка : Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 2006. Вип. 17. С. 44–47
41. Плющ М. Я. Категорія суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. Київ : Вища школа, 1986. 175 с.
42. Плющ М. Я. Словоформа у семантично елементарному та ускладненому реченні. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 362 с.
43. Плющ М. Я., Грипас О. Ю. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми : [навч. посіб.]. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 264 с.
44. Попова І. С. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель) : [монографія]. Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. 432 с.
45. Романюк Т. Система парадигматичних видозмін простого речення. Мовознавство. 1999. № 1. С.26–30.
46. Савицький М. Український синтаксис з погляду діахронічної типології. Мовознавство. 2006. № 2–3. С.45–50.
47. Савченко І. С. Способи реалізації функціонально-стилістичного принципу української пунктуації. Українська мова і література в школі. 2013. №6. С. 30–32.
48. Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності в структурі словосполучення та речення. Київ : Український мовно-інформаційний фонд, 1997. 216 с.
49. Тоцька Н. І. Українська пунктуація. Практикум : [навч. посіб.]. Київ : Вища школа, 1990. 157 с.
50. Українська пунктуація : [метод. пос.] / за ред. С. В. Шевчук. Київ : УДПУ, 1994. 112с.
51. Шипнівська О. Визначення синтаксично неоднозначних конструкцій в україномовному тексті. Мовознавство. 2013. № 4. С. 67–76.
52. Масицька Т. Є. Речення як багатоаспектна синтаксична одиниця. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 10. С.169–174.
53. Масицька Т. Є. Особливості синтаксичної залежності в структурі простого речення. Тенденції розвитку української лексики та граматики. Ч.1. Варшава–Івано-Франківськ : Sowa Sp. z.o.o., 2014. С. 236–248.
54. Хомич В.І., Кайдаш А.М. Учення А.П. Грищенка про другорядні члени речення. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. 2011. С. 34–36.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

55. Арешенков Ю.О. Синтаксис сучасної української мови. Кривий Ріг: КрДПУ, 2005.
URL : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/2178/1/syntaxa.pdf>
56. Вінтонів М. О. Синтаксис української мови: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ, 2016. 151 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78041030.pdf>
57. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. Донецьк, 2009. 137 с.
URL: http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf

58. Загнітко А., Миронова Г. Синтаксис української мови. Теоретико-прикладний аспект. Masarykova univerzita. Brno, 2013. URL: <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/128790/monography.pdf5>.
59. Іваницька Н.Л., Іваницька Н.Б. Формально-граматична і семантико-синтаксична структура простого речення в українській та англійській мовах. Вінниця: Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського, 2004. 94 с. URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/1088/001.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
60. Плющ М.Я. Граматика української мови. У 2-х частинах. К., 2005. 286 с. www.ex.ua/14316707
61. Синтаксис. Словосполучення. Просте речення : конспект лекцій / укладач О. П. Садовнікова. Суми : Сумський державний університет, 2012. 80 с. URL : <http://polka-knig.com.ua/article.php?book=443&article=23054>
62. Словник.net <http://www.slovnyk.net>
63. Словники України <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
64. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого ускладненого речення. Одеса. 2019. 188 с. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1857/3/Yevtushyna%20%D0%A2etiana%20%D0%9Eleksandrivn%D0%B0.pdf>
65. Сучасна українська мова. Синтаксис простого ускладненого речення. Київ : Персонал, 2009. 208 с. URL : http://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/gumanitarni-prirodnichi-disciplinisuchasna_ukrainska_mova__sintaksis_prostogo_uskladnenogo_rechennya.html
66. Українська мова і література в школі: науково-методичний журнал http://www.undip.org.ua/news/fahovi_detail.php?ID=372
67. Українська мова. Енциклопедія. К., 2000. <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
68. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 408 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Shulzhuk_Kalenyk/Syntaksys_ukrainskoi_movy.pdf